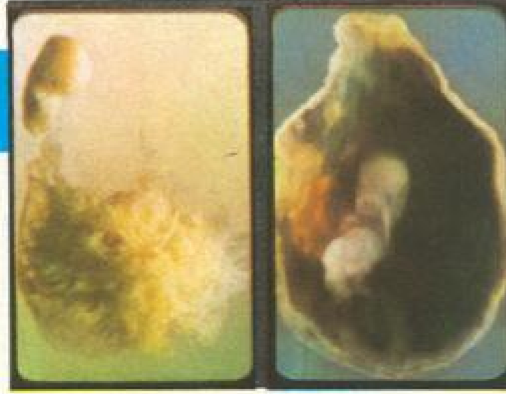
Sızıntı

TEMMUZ 1979
SAYI : 6
YIL : 1

Başyazı

İnsanı yükseltme

İnsan, her felsefi ve ilmi görüşün temel mevzuudur. O hesaba katılmadan ne bir felsefe yapmak, ne de ilimlere geçmek mümkün değildir. Fizikiyle, metafiziğiyle ilimlere mevzu odur ve onun dışındaki herşey onunla münasebeti nispetinde bir ağırlığı ve resaneti vardır.

İlimler kol kol onun etrafında kümelenmiş ve çeşitli yönlerinden bahisler açarlar; kitaplar ona koşar, onunla dolar ve etrafa nur saçarlar.

Vücudunun biçimi ve fonksiyonlarının mükemmel ayarlanmasıyla, inanılmayacak ölçüde ideal bir yapı olan insan uzuvlarından hangisinin anatomisine eğilirsek eğilelim, karşısında hayranlık duymamak düşünülemez.

Ya iç âlemindeki derinlik ve devamlı buutlaşabilme istidadı... Kompleks bir beyin ve maddi ölçüler içinde bulanık bir mahiyet arz eden ruh; sonra bu iki sırlı varlığın tam bir ahenk içindeki münasebeti... Bunların her birerleri, o muhteşem abidenin taş tabakasındaki renklerden billurlaşan manalardır.

Biz şimdilik ne şu muhteşem zahire, ne bu menşurla az buçuk sezebildiğimiz batına temas etmeyecek ve sadece onu yükselten bir iki istidat ve kabiliyetinden bahis açacağız.

İnsan herşeyi ile anlaşılması güç bir varlıktır. Gafillik ve tuhaflıkları dünyaya gidişiyle başlar ve devam eder. Onun dışında her canlı dünyaya ayak basarken başka bir âlemde yetiştirilmiş gibi hayat kanunlarına aşina ve en mükemmel insiyaklarla gelir. O ise en muhteşem ve mübeccel varlık olmasına rağmen, bütün bu insiyaklardan ve hayat için gerekli fonksiyonlardan mahrum olarak karşımıza çıkar. Onun hayvani mevcudiyetinin mekanik nizamını aşan herşey, akıl ve zihin, irade ve hürriyet, his ve iç müşahede sayesinde burada teşekkül eder. İç ve dış bütünlüğüne bu suretle kavuşur ve benliğine de ancak bu yolla erer.

Onda bir (niyet) ve geleceğin (büyük adamı) olma remzinden ibaret olan bu istidatlar, ancak talim ve terbiye ile inkişaf ettirilir, iç-müşahede ve murakabe ile buutlaştırılır. Onu insiyaklarına terk etmek ise en mükemmel şey olma yolundaki bir nüveyi veya nüveler topluluğunu, en pes bayağı, en sefil ve en acınacak halde bırakmak demektir.

Arslan kendisi için gerekli olan pençesiyle, sığır boynuzuyla, köpek de dişiyle dünyaya geldikten halde, insan bütün müdafaa v€taarruz vasıtalarını kendi hazırlama pozisyonuyla buraya gelir.

Hayatı için gerekli her şeyi celp etmede, zararlı herşeyi de defetmede, basiret ve zekâsıyla, irade ve aklıyla icat ettiği şeyleri kullanacak ve bunlarla ferdi ve insani dünyasının huzurlu kalacaktır. Sonra da meydana getirdiği eserleri, gönül ve fikir dünyasında yaşattığı gelecek nesillere bırakacaktır. Böyle yapacaktır; zira o, sadece

içinde bulunduğu (anı) yaşamaz; geçmiş ve gelecek zamanlar onun nazarında diri ve mevcudiyetinden birer parçadırlar. Onun için geçmişten bugüne tefekkür ve ilim hayatımıza hizmet edenler, say ve gayretlerinin semerelerini bizzat görmemelerine rağmen, fütur getirmemiş ve nemelazımcılığa düşmemişlerdir. İnsanlık için çalışmış, didinmiş, ilim ve kültür adına yığın yığın miras bırakmışlardır. Eğer böyle olmasaydı, bugün yeryüzünde ne ilimden, ne de medeniyetten söz etmek mümkün olmayacaktı.

İlim, hars ve medeniyet ihtirasının yanında, mükemmel ve faziletli insan da yine bir beşeri say ve cehdin semeresidir. Onun istidatlarını geliştirme, davranışlarını planlama; iyiye ve fazilete sevk etme hep kendi nevinin eliyle olmuştur. Bütün bir tarih boyunca, bit nesil diğer bir neslin terbiyesini derpiş etmiş ve vazife bilmiştir. Onun için öncekilerin sonrakilere en büyük armağanı da iyi bir terbiye olmuştur.

Terbiye, insanın, hayvani temayülleri dolayısıyla gayesinden, insanlığından ayrılmasına mani olur. Hareket ve faaliyetlerinin hududunu tayin ederek başıboş bırakılmamasını ve yozlaşmamasını sağlar; aynı zamanda terbiye, insanın beraber dünyaya getirdiği kabiliyetleri de inkişaf ettirir; mekni ve saklı potansiyelin ortaya çıkmasına yardım eder.

İnsanda hep iyinin ve güzelin nüveleri vardır; kötünün ve çirkinliğin nüveleri yoktur. Şehvet, öfke ve intikam gibi şeyler bile bir bakıma dolaylı güzellikler için fidanlıklar hükmündedir. Ancak şurası da unutulmamalıdır ki, müspet-menfi herşeyde görülen güzellik, bir terbiye mahsulü olduğu gibi, bizzat insanın insan olması da yine terbiye ye müstenittir. Akıl, irade ve iç-müşahedeye bütün fonksiyonlarını eda ettirecek bir terbiyeye... İnsanı, hayvani mevcudiyetin fevkine çıkaran, onu ılli kanunlara göre

cereyan eden tabiat karşısında autonom yapan ve kendisini "Mutlak, Hür ve Muhtar" olan bir mevcuda bağlayan, onun akli bir varlık olmasıyla, irade ve iç-müşahedeye malik bulunmasında aranmalıdır.

Akıl, felsefi tarifiyle. "Kanun ve prensiplerden hareket ederek, umumi olandan hususi halleri çıkaran bir kabiliyettir." Hayvanla insan arasındaki maliyet farkının temelinde de bilhassa bu faal akıl gözükmektedir - ki bu da insanlığa has bir keyfiyetidir.

İnsanı, insan yapan amillerin başında akıl gelir; fakat o mükemmelleştirilmiş şekli ve olgunlaştırılmış haliyle değil de, basit ve kapalı olarak insana verilmiştir. İnsan, kendisi ile hayvan arasındaki bu mahiyet farkını geliştirerek, inkişaf ettirme mecburiyetindedir. Böylece akla bütün fonksiyonlarını kazandırıp, iç ve dış dünya arasında kordon durumuna getirip; daha doğrusu onu zihinleştirmek suretiyle vicdanla birleştirince, ayrı bir hüviyet alır. Buna şayet (bulunuşla) (buluşun) birleşmesi denecekse, vicdan da, ameli bakımından hüküm veren, hareket ye istikametimizi gösteren (akıl) durumuna gelir. Aklın zihinleşip, kendi vazifesini eda etmede en son gaye, en ulvi ideal ise ALLAH marifetine ermektir. Bu marifete eren akıl veya zihin, kemale vasıl olmuş ve vicdan mükellefiyetlerin de altına girmiş demektir.

İnsanı, insan yapan hususlardan biri de onun hürriyetidir; yani kendi hareketlerini kendinin tayin etmesi, faal bir akla, autonomiye malik olmasıdır. Bu sayede insan, canlı-cansız bütün tabiat'ın fevkine çıkar; hareketlerini kontrol etme ve hesabını verme kabiliyetini kazanır. İnsanı makine gören ve onun iradesini inkâr edenlerle, çok sathi ve banal görüşlü bir kısım pozitivist ve materyalist çevrelerin, kayda değmeyen mütalaaları bertaraf edilecek olursa, hürriyet ve insan iradesi hesaba katılmadan ne ahlakiliği, ne de laahlakiliği izah etmek mümkün değildir.

Demek ki insanda hür ve muhtar bir yönün, yani tabiattaki kanunlar tarafından tayin edilmeyen bir yönün mevcut olduğunu ve bunu da beşeri ahlak açısından bir mesnet teşkil ettiğini kabul etmek; bir yüce âleme muhatap olma, mükellefiyetleri yerine getirme, dış telkin ve iç-müşahede ile iyiyi-kötüyü tefrik etme vazifeleri gibi durumlardan ötürü zaruridir.

Sonra dış âlemle alakalı kavrayışlar ve iç imtisaslar-manaların huzmeler halinde vicdanda makes bulması ve doğrulanması-imkân âleminin verasına menfezler açar. Bu devrede insan, içinde yaşadığı mekân buutlarından yukarılara doğru yükseltiliyor gibi bir uruc ve mücerretleşme hisseder. Aklın cevelanı, iradenin kararlılığı ve müşahedenin sağlanıldığına göre bu mirac her fertte farklı cereyan eder ve her ferd elindeki kâse ve mirat-ı ruhuna göre takdim edilen şeyi kana kana içer.

Bunun ötesinde ise en kâmil dimağların, en muhteşem iradelerin ve en derin iç- müşahede ve zevk sahiplerinin ulaştığı bir nokta vardır ki; o da, varlığımız arkasında varlığını, irademizde iradesini, hissimizde bildirip erdirmesini vicdanımızla bize duyuran ve bizi bu neşveye erdiren muhteşem yaratıcının eşsiz güzelliğini müşahede etmektir.

Asırlardan beri insanımız bu ulvi yolculuğa karşı yabancı ve biganedir. Onu mahiyetinin marifetine erdirmek; aklını inkişaf ettirip iradesine fer getirmek, his âlemini durulaştırıp tabiatın maverasıyla temasını temin etmek büyük terbiyecilerimizin vazifesidir.

Bütün terbiyecilere ilan edip diyoruz ki; makine çarkları arasında makineleşen neslimize, onu insan kılacak terbiyeyi vermede şayet biraz daha gecikecek olursanız, tarih önünde bütün bir yamyamlaşmanın sorumlusu sizler olacaksınız.

SIZINTI

Maddenin yapıtaşı atom, kâinattaki bütün canlıların yapıtaşı da hücredir. Tek hücreli canlılarda bütün hayati faaliyet bir tek hücre içinde olup biter. Çok hücreli canlılarda farklı yapıda hücrelerin gruplar teşkil etmesiyle dokular, dokuların yanyana gelmesiyle organlar, organların bir araya gelmesiyle sistemler, sistemler topluluğundan da organizma meydana gelir. Böylelikle organizmanın her bir hücresi be lirli bir sistem içinde kesin bir vazife ile tavzif edilmiş olarak yerini almış olur.

Hücrelerde bir “içtimai hayat” vardır. Hücreler diğer hücre toplulukları ile, her hücre topluluğu da diğer topluluklarla “içtimai münasebet” içinde bulunurlar. Her topluluk içinde yer alan hücreler bağımlıdır, yani öteki topluluklardaki hücrelerle hayati bir denge içinde bulunurlar. Bu “içtimai alaka”ları sayesinde her hücre milyarlarca hücrenin ahengini bozmadan kâinattaki cari kanunlara uygun hareket eder Canlılarda olagelen muhteşem hayati faaliyetler farklı biçim ve vazifesi olan hücrelerin yardımlaşma, dayanışma, birlik ve beraberliği ile sağlanır. Karmakarışık hücre toplulukları arasında itina ile kurulmuş ince düzenli ve programlı bir iş bölümü göze çarpar, her hücre başlı başına bir eyalet gibi çalışır.

Hücre elektron mikroskopla incelenene kadar, protoplazma (hücre içindeki şekilsiz peltemsi madde) içinde moleküllerin rasgele dolaşıp durdukları bir kürecik sanılırdı. İlmi tetkikler sonunda, hücre çekirdeğine yakın, düzensiz gibi görünen, ağ şeklinde yayılan, sarnıçlardan ibaret bir ağcık keşfedildi, buna E.R. “Endoplazmik Retikulum” yani protoplazma içinde ki ağ, denildi. Bu

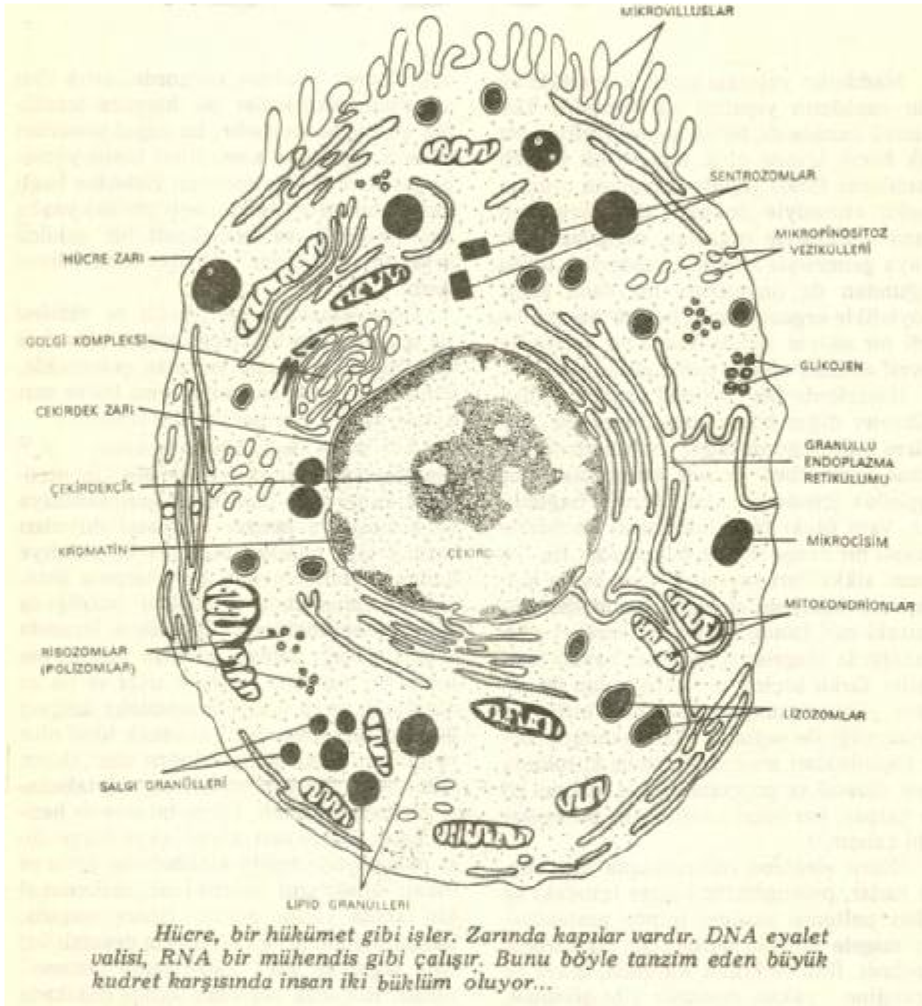
dolambaçlı ve karışık yapının dünyadaki en güzel mimari eserlerden daha mükemmel bir yapıya sahip olduğu müşahede ediliyordu. Endoplazmik Retikulum keşfi ile protoplazma h4 kındaki “MİXING BOWL” karıştırma çanağı teorisi yıkılmış oluyordu, artık ilim adamları; Moleküller bir hücrede tesadüfen çarpışmamaktadır, bu hayat unsurları incecik tüpleri ve kesecikleri bütün yönlere giden ve bütün kısımları birbirine bağlı yan Labirentte (dolambaçlı yolda) yanlışsız, disiplinli ve koordineli bir şekilde sevk edilmektedirler” (1) diye itiraf ediyorlardı.

Organizmadaki yeri, şekli ve vazifesi ne olursa olsun bir hücre, yapısı itibariyle stoplazma ve içinde yer alan çekirdekle, stoplazmayı dıştan çevreleyen hücre zarı olmak üzere üç temel yapıdan ibarettir.

En dışta kalınlığı Angstrom A ° “milimetrenin on milyonda biri” ile ölçülecek kadar ince olan hücre zarı, tatmaya ve koklamaya benzer kimyasal duyuları varmış gibi hareket etmekte ve şimdiye kadar keşfedilememiş bir ‘‘tanıma sistemi” ile çalışmakta, istediğini istediği zaman yutabilmektedir. Bir hücre lüzumlu erzakı alacağı zaman, protein zarının dış kısmı bir parmak şeklinde uzar ve bu su damlacığı veya kimyevi maddeler külçeciğini kavrar, sonra bir çukurcuk hâsıl olur ve bu çukurcuk ileriye doğru uzar, dışarıdan alınan kimyevi maddeler, yağ tabakası arasından süzülür, hücre bu suretle besinini alır. Hücre zarı, hücre içi ve hücre dışı muvazeneyi temin maksadıyla, giren ve çıkan unsurların kontrolünü mükemmel bir tarzda yerine getirir. Hücre zarında, başka hücrelerle ve çekirdekle devamlı irtibatı sağlayan bir “haberleşme sistemi” vardır. Küçücük hücrenin içinde dakikada binlerce kimyevi faaliyet birbiri ardınca meydana gelmektedir, hücre içinde canlılığı ifade eden bütün fizyolojik ve biyokimyevi olaylar, (metabolizma), bir “eyalet valisi” gibi çekirdekte taht kurmuş bulunan DNA’nın (Dezoksiribo nükleik asit) emriyle icra

edilmektedir. Her hücre kendi içindeki hayati maddeleri sentez edebilecek, tahripleri tamir edebilecek ve hayatiyetini devam ettirebilecek komutu DNA adlı asit damlacığından almakta ve kendi kuvvetinin çok üstünde vazifeler görmektedir. DNA, hücredeki bütün kimyevi hadiselerde regülatör (ayarlayıcı) bir rol oynamakta, vazifeli bir memur gibi hareket etmektedir.

Dr. Kadir Namlı

Hücre, bir hükümet gibi işler. Zarında kapılar vardır. DNA eyalet valisi, RNA bir mühendis gibi çalışır. Bunu böyle tanzim eden büyük kudret karşısında insan iki büklüm oluyor...

"SULH ÇİZGİSİ" üzerine

Günümüzde çeşitli fikir akımları ve çalkalanmalar vardır ve olacaktır da. Çünkü insanımız bunalımlar içindedir. İlimlerin esası, araştırmaya götüren şüpheler olduğu gibi, fikir akımlarının menşei de bir bakıma bunalımlardır.

Asra göre her türlü ihtiyaçları temin edilmiş ve tabii gelişmesini sürdüren topluluklarda sıkıntı yok denecek kadar azdır. Maddi-manevi ihtiyaçları giderilememiş ve fıtri gelişmesini sürdüremeyen topluluklarda ise, iç ve dış baskı ve zorlamaların giderek artmasıyla buhranlar da o kadar fazladır.

Bunalımlar ve içtimai herc-ü merç, kar, tipi ve fırtınalara benzer. Onun için çok defa neticesi itibariyle güzeldir. Zira buhranlarla toplum yeni tekevvün ve teşekküle zorlanır ve bu sayede yaşadığı devrin idrakine erer. Bir cemiyet yaşadığı devri bilmiyor, aksiyon ve reaksiyonlarıyla o devrin hadiselerinin içine giremiyorsa. Onu yaşıyor kabul etmek mümkün değildir ve cebri bir inkiraz yolundadır.

Yaşadığımız devrede tabakat-ı beşer çapındaki çalkalanmaların arkasında hiç şüphe yok ki bu bunalımlar ve ciddi araştırmalar var; iç ve dış baskıların huzur cidarlarını zorlamasıyla da yeni tekevvün ve teşekküle hazırlıklar var. Bu umumi çalkalanma ve tekevvünden münkariz olmayan her millet, payına düşeni alacak ve yeni bir dünya kuracaktır.

Milletimiz ve bağlı bulunduğumuz milletler topluluğunun da bunun dışında kalması herhalde düşünülemez. O da bunalımdan bunalıma maruz kalacak, sıkıntıdan sıkıntıya düşecek ve bin türlü sancı çekecektir.

Asıl mesele ise, bütün bu olup bitenlerden sonra yeni oluşu, kadim ve sarsılmaz prensiplere tevfikan mükemmel hazırlamaktır. İçtimainin kanunları bilinemez, mualece ilmi olarak yapılamazsa, ters ve olumsuz davranışlar her şeyi alt-üst de edebilir.

İşte bizler bu gün, böyle bir (olma) veya (olmama) durumuyla karşı karşıya bulunuyoruz. Ya bütün bu buhranlardan sonra bir idrak ve iz 'anla kurulmasını tasarladığımız dünyayı kuracak ve huzura ereceğiz veya bir kısım küçük hesap ve çıkarlar uğruna, çekilen binlerce ızdırabı semeresiz ve boş yere kılacak bir anlayış ve davranışla -maazallah- gerisin geriye gideceğiz.

İşte bu hususda araştırmacımızın, meşkür mesaisi ve mevzuu yapıcı bir eda ile ele alması, duruma aydınlık ve ümidimize fer getirici mahiyettedir. Mahirane bir anlayış ve anlatışla iftira ve ittifakın teşrihini yapan yazar, hem meselelerin içine nüfuzdaki müktesebat ve zenginliği ile hem de bu meselenin dertlisi, hem samimi dertlisi olması itibariyle gönül ve vicdanlara seslenir bulduk ve onun içindir ki emsali yazı, kitap ve makaleler arasından neşre dilmek üzere bunu tavsiye etmeyi uygun bulduk.

Doğrusu ittifak ve iftirak mevzuu günümüzde ehemmiyetini koruyan en aktüel bir mevzudur. O her devirde ehemmiyetini korusa bile merkezi taazzuvun gerekli, hem çok gerekli olduğu bir dönemde, ciddiyeti giderek artan ve bütün içtimai meselelerin önüne geçen bir mevzu haline gelmiştir. Asırlardan beri faturasını milletin ödediği bu ihtilaf ve iftirak, hissiliğin ön aldığı günümüzde endişe verici buutlara ulaşmıştır. Rahatlıkla söyleyebiliriz ki dirilişimi için bundan daha büyük tehlike tasavvur etmek mümkün değildir.

Toplumumuz, ilmi ve fikri yapısı itibariyle alabildiğine sığ; kalbi ve ruhi hayatı itibariyle oldukça fakir; imam ve

rehberleri itibariyle sahipsiz ve acınacak haldedir. Bağnazlık ve müsamahasızlığın beslenip kaynaklandığı bu vasat yok edilmedikten sonra bir ittifak ve ittihadı düşünmek bile çok zordur.

Anlaşma ve uzlaşma, herşeyden evvel bir akıl ve mantık işidir. Akla ve mantığa dayalı bir vahdettir ki dayanır ve uzun ömürlü olur. Buna karşılık günümüzde daha çok hissi vahdet ve hissi kardeşlik vardır. Bu ise zaif, yetersiz ve kısa ömürlü dür. Belki bir grup karşısındaki toplanmalar, düşmanlık duygularıyla bir araya gelmeler; saldırmış veya saldırılmış olma ruh haleti içindeki derlenmeler, hissi birleşmelerin gelip geçici dalgalanmalarından ibarettir. Bugünkü keyfi ve kemmi buutlarımız için böyle bir vahdet katiyyen yetersizdir ve hele mukaddes prensiplerimiz açısından asla tecviz, tasvip ve muhakkak surette takdir göremez.

Öyle ise, iç ve dış ayırıcı faktörleri hesaba katacak fasl-ı müştereklerimizin müzakereye getirilmesine ve birliğimizin aklilik ve mantıkilikle yeniden ele alınmasına şiddetle ihtiyaç vardır. Gaye ve vesilelerin hedef ve maksatların tayin ve tespitlerinin yeniden gözden geçirilip vicdani bir mukaveleye dilbend olmaya ihtiyaç vardır. Maddi-manevi; dünyevi ve uhrevi saadetimizin temel taşı olan vahdetimiz için, hiç olmazsa Anglo-sakson ve Gall ittifakı biçiminde bir ittihada ihtiyaç, hem çok şiddetli ihtiyaç vardır.

Düşmanlarımızı meşgul etme, düşündürme ve göz açtırmama gibi kiyaset ve dirayet isteyen hususları beceremesek bile hiç değilse onların oyunlarına gelmeme ve elimizle kendi tükenişimizi hazırlamama anlayışını göstermeliyiz, gösterme mecburiyetindeyiz ve buna mecburuz.

Farklı düşünce ve anlayış, farklı yaradılışın neticesidir. Yaradan böyle dilemiştir ve bunda da rahmet ve hikmet vardır. Fakat şeriat-ı fıtriyedeki ahenk ve ıttıradı, beşer, kendi iradesiyle temin etme mükellefiyetindedir. Makro âlemde cebrilik, insanlık âleminde ise(şart-ı adi) tarifiyle iradilik hükümfermadır. İlk var oluş bir ihsan ve sonra her ihsan bir sebebe terettüp etmektedir. İçtimai vifak ihsanına mazhariyetin sebebi de, vicdanların içtimaileşmesi ve gönüllerde mürüvvet ve insanlık sevgisinin mayalanmasıdır. Onun için nefse muhabbet ve teabbüdün ifadesi inhisarcılık; vesileleri hedef ve maksatların yerine oturtma gibi, gizli şirk; "Benim elimde olmadıktan sonra, başkalarının götüreceği hayrı da, vesile-i hayrı da istemem" gibi haknaşinaslık; doğruluğu kendine tabi olmada görüp ve bütün tabi olmayanları tekfir, tadlil ve tecrımde bulunma gibi hoyratlık ve bağnazlık, vicdanlardan sökülüp atılmadıktan sonra böyle bir anlaşma ve uzlaşmayı muhal görmekteyiz. Herşeyden evvel temelde olmayan farklı düşüncelerin normal kabul edilmesi ve en azından bir yabancıya karşı takınılan suni nezaket kadar onların da böyle bir şeye hissedar kılınması elzemdir, zaruridir, mukaddes birlik ve düzenimize bir temenni ve selamdır.

Kaldı ki küçümsenmeyecek kadar bölücü faktörler de vardır ve bunların mevcudiyetini kabul etmek realitenin ifadesidir.

1- Uzun zaman dini hizmetlerin muattal kalması ve sonra da bu vazifenin birbirinden ayrı ferd ve cemaatler tarafından yürütülmesi ve hele bu ferd ve cemaatlere sözünü geçirecek bir lider ve reh-nümanın bulunmayışı her grubun ayrı bir yol tutup gitmesine sebebiyet vermiştir. "Bir kısmı her köyde Kur'an kursu açarak; bir kısmı dini hayatı ihya edici mahiyette hazırlanmış kitapları okuyarak; bir kısmı entelektüel seviyede adam yetiştirerek ve bir kısmı da siyasi faaliyet sürdürerek" milletlerine hizmet

yolunu tutmuşlardır. Bu itibarda din, vatan hizmetindedirler, fakat ayrı ayrıdırlar.

2- Bu gruplardan her birerleri, kendileri ne ışık tutan rehber ve öncülerine müceddid nazarıyla bakmaları, masum olsa dahi bir ayrılığa sebebiyet vermektedir. Zira “Müslümanların vicdanında müceddid telak kişi olduğu müddetçe ki kıyamete kadar devam edecektir-dine karşı kötülüklerin arttığı devirlerde, ilmi ve ameli yönleriyle iştihar edecek kimseler ve bunlara tabi olanlar bulunacaktır” Kitlelerin fikir ve ruh yapılarının hazırlanmasında ve içtimainin ölü yönlerine hayat nefhedilmesinde dahli bulunan kimselere de müceddid denecektir. Bu ise çok defa tabi olanlar için zararsız olsa bile, mühtedi ve acemilerin elinde iftirak unsuru haline gelmesi ihtimal dâhilindedir.

3.Mehdilik müessesesinde de, müceddidlik için varid olan aynı şeyler zikredilebilir Korkunç ahir-zaman fitnesi karşısında Mehdilik akidesi ferd içinde, cemaat için de bir kurtarıcı simittir. İtikadı bağların zaafa uğradığı, amelin terk edildiği, muamelatın tamamen muattal kaldığı bir dönemde, öyle harika bir zat lazımdır ki, bize göre muhal olan, bütün bu işler için gerekli ıslahatı bir hamlede ve bir nefhada yapıversin. Bu anlayış da, ütopik yönleri bir tarafa, yadırganacak bir husus değildir ama, ferde atfedilen azamet ve cemaatteki asabiyet itibariyle iftiraka sebebiyet verebilmesi kuvvetle muhtemeldir.

4- Bunlardan başka, içimizdeki ihtilafların dıştan körüklenmesini de hesaba katma mecburiyetindeyiz. İmparatorluklar kurmuş ve asırlara, insanlığın kaderine hükmetmiş bir millet olarak, komşularımız ve muasırlarımız tarafından hiçbir zaman hazmedilemediğimiz bir vakıadır. Bin seneye yakın bir zaman sürdürülen “Hilal-salip kavgaları milletimize karşı güdülen bir düşmanlık ifadesidir” Amerika’nın silah ambargosu ve toplumlar arası

bazı meselelerimize karşı umursamazlığı; bu arada batılı devletlerin; hatta üyesi bulunduğumuz toplumlarda dahi bize üçüncü sınıf bir devlet nazarıyla bakmaları “dipdiri bir haçlı ruhunun devamı” demektir. Su yüzüne çıkan bu muamele ve davranışların arkasındaki korkunç kin ve nefreti görmemek mümkün mü?..

Bu kin ve nefret haçlı seferleriyle başlamadığı gibi, onlarla da bitmemiştir. Aynı zihniyet, strateji ve taktik değiştirerek, çeşitli entelijan servisleriyle bugün dahi faaliyetini sürdürmektedir.

Eskiye nispeten tehlike bugün biraz da ha artmıştır. Zira eskiden tehlike dışarıdan geliyordu, mukavemet kolaydı; hâlbuki şimdi içeriden geliyor o nispette mukavemet de güçleşti. Sâri bir illet halinde bütün cemiyeti saran laahlakilik, bir toplumu ayakta tutacak bütün esasları yıktı, yerle bir etti. Alman ahlakı, batı ahlakı, nihilist ahlakı ve şuyui ahlak gibi, ahlak adına çeşitli cinnetlerle, mukaddes değerlerine karşı saygısız hale getirilen neslimiz en utandırıcı ifadesiyle fikri ve ruhi nesepsizliğinin kurbanı oldu. Ve o bugün bir anlayış, bir terminoloji, bir metodoloji keşmekeşliği içinde olduğunun farkında bil değildir.

Bu karışıklık ve curcunanın ehl-i iman kesimine aksetmediğini iddia etmek oldukça zordur. Yerinde mezhep anlayışının değerlendirilmesi; yerinde meşrep ve mizaçların işlettirilmesi ve yerinde etnik havanın kurcalanması, dış mihrakların müracaat mahalleri olmaları itibariyle dikkat edilmesi gereken hususlardır. Vakıa dine hizmet eden grupların bu türlü bölücü telkinlere kapıldıklarına, beslenip ve idare edildiklerine dair ciddi bir karine mevcut değildir. “Bazı gruplar için bu çeşit iddia ve dedikodu var ise de iman ve Kur’an cemaatinin dıştan direktif almayacağına dair emareler daha kuvvetli görünür. Ancak, cemaatlerin fikri ve ruhi olgunluğa erememesinden, bağnazlıkların olabileceği ve bunun dâhili sürtüşmelere yol açabileceği

asla hatırdan çıkarılmamalıdır ki bu da “farkına varılmadan, düşmanın menfur gayesine hizmet etme” olur.

Türkiye ve İslam dünyasında hizmet maksadıyla bir araya gelen her cemaat için şu tehlikeler katiyyen bahis mevzuu dur:

1- Bazı büyük zevatın maddi-manevi hubb-u cah hissinin işlettirilip karşı gruplarla rekabete itilmesi.

2- İslam adına verilen kavgada, mukabil hizmet cemaatlerini yıkma esasıyla hareket edilmesi.

3- İlim ve fazilet semerelerinin elde edileceği yer ve zaman, yakın ve uzak istikbal olduğu halde, onun her küçük say ve gayret arkasında hemen burada beklenilmesi.

4- Çekici ve sürükleyici bir hizmet kadrosunun “tesirini kırmak için ona karşı yeni bir grup çıkarmak” ve bu yeni alternatifle dâhili sürtüşmeler meydana getirilerek iç şikak ve iftiraklarla o topluluğun eritilip, tüketilmesi.

5- Hizmet topluluklarının kendi mesleklerine muhabbetiyle yaşamak bir esas iken, bunun yerine başkalarına düşmanlık la meşgul ve meşbu olunup tevfik-i İlahinin vesilesi bir keyfiyetten inhiraf ettirilmesi…

Bunlara ilave olarak, insanımızın tatmin edilemediğini, bir kalb ve ruh boşluğuna maruz kaldığını, devrimizin bir kısım fantezi düşünce ve sistemlerine, körü körüne kapılıp gittiğini ve bu suretle de kalbinden ve vicdanından uzaklaştırıldığını zikredebiliriz.

İşte böyle bir taraftan o, iç âleminin mesnet ve kaidelerinden mahrum bırakılırken, diğer taraftan da serazat, çakırkeyif bir şirzime-i katılın hayvanı hisleri hesabına sahnelendirdiği, iç gıcıklayıcı ahval ve şartlarla onu ciddi hiçbir şey, fakat bunun dışında herşey olmaya namzet hale getirdi.

Sosyoloji ve antropoloji, ilimleri, yeryüzünde dinsiz bir kavmin yaşamadığı hususunda ittifak halindedirler. Tarihin hiç bir devrinde, küre-i arzın hiçbir noktasında şimdiye kadar dinsiz bir cemiyete rastlanmamıştır. Din hissi, fıtri ve tabirdir. Beşeri bundan mahrum etmek, ferdi ve içtimai bir kısım depresyonlara yol açacaktır. Vicdanına ve kalbine giden yolları tıkalı gören insanlık, sistemli-sistemsiz kendine göre tatmin yolları araştıracak ve bu tabii ihtiyacını gidermeye çalışacaktır. Her mizaç ve meşrebin kendi rengini vererek oluşturmaya çalıştığı böyle bir tatmin yolunun nasıl karmaşıklığa sebebiyet vereceği ise her türlü izahtan vareste bir husustur. Cemiyette değerler anarşisi ve bunun sonucu da kanlı-bıçaklı müsademe… İşte tabiat ve fıtrat kale alınmadan ortaya atılan hayat felsefesi ve işte binbir curcunanın hüküm sürdüğü perişan vatan!

Bu mefhum keşmekeşliği içinde, müstağriblerin durumu da, üzerinde durulmaya değen ciddi hususlardandır. “Vatan” deyince Turancılık, “millet” deyince faşistlik, “din” deyince gericilik manasını anlayan bu “Mehlike Sultan âşıkları” nın bir buçuk asırdır ne dediklerini ne yazdıklarını anlamak oldukça zordur. Bir zamanlar bütün yolları batıya bağlamayı, batı yamaçlarında tenezzühü ve batı sahillerine seyahat düzenleyen bu garip ve garip olduğu kadar da ciddi hiç bir hesabı olmayan garbonarilerimiz daha sonra bütün güçleriyle (emperyalizm) ve (Kapitalizm) on ikisinden batıya kurşun yağdırmaya başladılar. Bu demekti ki, bizde batılılaşma bir muhasebenin neticesi olmadığı gibi, başka sevdalarla ona ve sistemine sırt çevirmemizde yine bir muhasebe ve planın bir neticesi değilmiş… Her şey bir kuru sevdalılık her hamle bir maceradan ibaretmiş… Netice olarak diyebiliriz ki, din ihtiyacının yeteri kadar karşılanmayışı, bir tarafta mülhit ve ateist bir gurubun yetişmesine yol açarken, diğer taraftan da bu meşru ihtiyacı giderme yolunda birbirinden habersiz ve sistemsiz ayrı ayrı toplulukların dini ve içtimai birer

hizmet sahasını seçerek, o yolda faaliyet göstermeleri pek çok gurubun meydana gelmesine yol açtı. Yer yer bu hizipler arasında sert tartışmalara, endişe verici kavgalara ve ciddi vuruşmalara milletçe şahit olundu. Hele ihlâs ve samimiyet amelin özünden habersizlik; nefse muhabbet, inhisar-ı fikir araya girilince, kargaşalık üstesinden gelinmez buutlara ulaştı.

Bu kadar gaile içinde mevcudiyeti muhafaza dahi çok zor olduğu halde, bir inayet eliyle büyük gelişmelere ve yeni tekevvünlere ulaştırıldığımız da şayan-ı şükrandır.

Müellif bütün hileleri hesaba katarak, adeta bu ateşten kütlenin (taç tabakasına) yükselip, insan ve hadiselerin realitesi içinde bizlere akıl ve mantığın zaferini iman ve ümidin sırça saraylarını gösteriyor. Bana kalırsa, asıl yapılması gereken şey de budur. Ne panik ne de kuru ümniyye... Belki bir görme ve idrak, bir af ve müsamaha ile hadiselerin üzerine gitme.

Guruplaşma hissi, insanın fıtratında vardır ve hükmünü icra edecektir. Asıl mesele, bu duyguyu zararsız; hatta fideli kılmaktır. İyi kanalize edilememiş bu his çok defa insana da, insanın tabiatına da zıt bir istikamette gelişir ve zararlı olur. Cehalet, görgüsüzlük, bağnazlık gibi içtimai arızalar, bu hissi, baskı altında tuttukları müddetçe, her an kanlı bıçaklı kavga hazır demektir. Aksine, ilim ve irfanın, hoşgörü ve müsamahanın yaygınlaştığı nispette, anlaşma ve uzlaşma pozisyonları doğar ve gurupların ittifak edeceği bir sulh çizgisi belirir. Böylece fıtrat ve onun kanunları içinde kısmen reaksiyonlarımız frenlenmiş, hiddet ve öfkelerimiz de dinmiş olur.

Davanın hakkaniyeti, hedef ve temel prensiplerin vahdeti, metot ve vesile farklılığını tesirsiz kılacak kadar muhterem, rasıh ve sarsılmaz olduktan sonra, en ehemmiyetsiz bahanelerle ihtilaf çıkarmak, çocuk

meşreplilik, haknaşinaslık ve mürüvvetsizliğin ifadesidir. Mizaç ve meşrep olarak mahlûkatın soluklarınca Allah'a (c.c.) vasıl yollar vardır. Ehl-i sünnet in cevaz verdiği sınırlar içinde her yolculuk aziz bilinmeli ve her hizmet alkışlanmalıdır.

Başkasını tekfir, tadlil ve tecrime ne gerek var; herkes kendi yolunu tervic, teşrih ve tavsiye ile meşgul olmalı ve onun muhabbetiyle yaşamalıdır. Bu yol aklın ve mantığın yolu olduğu gibi iman ve Kur'anın da yoludur. Bu yolda "Herkes kendi mesleğinin sevgisiyle hareket eder, diğer guruplara husumet beslemez. Onlara yönelteceği tenkitler, yıkıcı kırıcı ve küstürücü değildir. Kendi guru bunun itibar kazanmasını öbürünün ibdal ve tezlilinde aramaz. Onu da bir kardeş bilir ve kusurlarını araştırmaz. Fazilet ve başarılarını gördüğü zaman takdir eder ve sevinir" Kısacası, herkesle beraber bir hayır yarışında bulunduğunu ve gene onlarla, kıymetli bir hazineyi taşıma mecburiyetinde olduğunu bir lahza hatırından çıkarmaz. Böyle olunca da, ayni istikamette hareket eden herkesi, kendine yardımcı kabul eder, her muvaffakiyete tazim durur, her sayi alkışlar ve her yardım elini öper.

Devr-i Risalet-Penahide, emirler bu istikamette sadır olduğu gibi, pratik de, bu anlayış çizgisi üzerinde cereyan etmiştir. Uzlaştırıcı faktörlerin şuur haline gelmesine, kardeşlik anlayışının çok ileri seviyeye ulaştırılmasına rağmen, ayrı ayrı çiçek ve semereleri tekeffül eden farklı istidatlara hiç ilişilmemiştir.

Bir Ebu Zer ile Abdurrahman bin Avf'ın, bir Bilal ile Hz. Osman'ın küçümsenmeyecek kadar farklı mülahazaları, teferruattaki farklı görüşleri, ama hiç mi, hiç yadırganmamıştır.

İçtimai vahdeti zedelemedikten sonra, kabile ve aşiretler arasındaki tutkunluğa dokunulmamıştır. Muhacir

ve Enser diye iki ayrı şerefli unvana dokunulmadığı gibi, Evs ve Hazrec namları da ilelebet sürüp gitmiştir. Sad b. Muaz'ın, kabilesine "Efendinize ayağa kalkın" derken tabiatı beşer teyyid buyruluyor ve her kabile ayrı ayrı buyruklar altında cihada götürülürken, hamiyet ocakları fetih ve zafer hesabına yakılıp tutuşturuluyordu. Hatta aralarındaki mufaherelere (cidale girmemek kaydıyla) göz yumuluyordu; "Kur'an-ı ezberleyenler bizdendir. Falan bizdendendir, filan bizdendir" şeklinde cereyan eden her şey hemen hemen hep müsamaha ile karşılanıyordu. Bir bakıma bunlar çok hızlı yükselen o cemaat için yükseltme nirengileri oluyordu.

Evet, bütün bunlar vardı, ama ittifak ve ahenk de vardı. Mardı-i İlahiyi kazanma sath-ı mailinde her fert senfonizmadaki "intibakat-ı asvat" keyfiyetinde olduğu gibi, nağmesini umum havaya uyum ritmiyle eda ediyordu. Ediyordu, çünkü olgundu; hakperestti, mukaddes bildiği şeylerin ufkunda Şehbal açmasının delisiydi ve şeairin tazim görmesini istiyordu; bunlar kimin tarafından, yapılırsa yapılsın ehemmiyeti yoktu…

Gün doğup bir sabah olduktan sonra ona, ha sultanlık verilmiş; ha bir dilencilik...

Yeni doğuşun Enser ve Havarileri saadetlerini başkaları için unutmuş büyük diğerkâmlar ve etrafın lezzet ve mutluluğuyla gönlünde Cennet kuranlar olacaktır.

Devrimizdeki guruplaşmalardan biri, belki de en tehlikelisi, kana, ırka dayalı guruplaşmadır. Bu da batı menşe'lidir ve batı menşeli olması hiç bir münevverin şüphe etmeyeceği kadar katidir.

Tabakat-ı beşer çapında kavgaların verildiği ve bütün insanlığı içine alacak şekilde ideolojilerin ideolojilerle çarpıştığı bir dönemde böyle bir anlayış oldukça gariptir. Hele hele bir mıntıkada bulunup aynı sosyolojik yapıya

sahip olan kimseleri çeşitli etnik guruplar halinde mütalaa etmek, gayet gülünç ve gülünç olduğu kadar da, yarınki herc-ü merci hazırlaması bakımından tehlikelidir. Gülünçtür; zira asırlardan beri “tebelbülü akvam’a sahne olmuş vatanımızda (safkan) dediğimiz şeyi arama “Levh-i mahfuz”a muttali olmaya vabeste. Kaldı ki, şark, garb; cenup, şimal, Anadolu’nun hemen her tarafında yerleşmiş, oldukça farklı topluluklar vardır. Ve bunlardan her birerlerinin içinde değişik ırk iddiasıyla teşekkül etmiş guruplar da vardır. Herkesin bilerek veya bilmeyerek bu gülünç duruma düştüğü de muhakkaktır. Öyle ise siyasi, gayr-i siyasi bütün guruplar için (vahy-i münzel)in âlemşümul davetine icabetten başka ne çare, ne de makul bir mesnet kalmıyor: “Hepiniz toptan Allah’ın ipine sımsıkı sarılın ve sakın parçalanıp ayrılmayın” Dün olduğu gibi bugün de böyle bir kardeşliği gerçekleştirmek mümkündür. El- verir ki, bu çok ciddi mesele, ilahi ifade adesesi altında akıl ve mantık düsturlarıyla ele alınsın. Artık bütün meselelerimizi bir his ve heyecan zemzemesi içinde değil de, mukaddes prensiplerimiz muvacehesinde ve bir içtimai mukavele şeklinde ele alma mecburiyetindeyiz. Zira dış mihrakların imal ettiği çeşitli alternatifler, bizim içimizde bir kısım menfaat guruplarının zuhuru, mukaddes gaye ve ideallere karşı ihtiram hissinin sarsılması; büyük dava ve ona bağlı mübeccel mefhumların yerini bir kısım küçük hesap ve çıkarların alması aradaki bağı daha kuvvetli hale getirmemizi; zaruri kılmaktadır. O da, bütün fasl-ı müştereklerimizi ortaya dökerek onlarla, ayırıcı faktörlerin muvazenesini yapma şeklinde olacaktır. İman esasları birliği, amel ve ibadet birliği; sonra vatan ve kültür birliği; asırları aşan acı, tatlı kader birliği; düşman ve hasım birliği gibi fasl-ı müştereklerimizi... Evet, bütün bunlar eri mübeccel şeylerden daha mübeccel daha mukaddes bağlayıcı ve birleştirici unsurlar olduğu halde, bunların yanında bölünmeyi gerektirecek kayda değer bir şey bilmiyorum.

Esasen Sahibi Şeriat tarafında da mesele bu şekilde ele alınmıştır. Kelime-i şahadet en büyük bir esas kabul ve tespit edildiği gibi, onu eda eden her ferdin de masuniyetinin remzi olmuştur. Usame'nin şiddetli itap görüp, azarlanması, Muhallem'in huzurdan uzaklaştırılıp yüzüne bakılmaması gibi pek çok hadise var ki, neyin Sahibi Şeriat'a göre en birinci rabıta ve esas olduğunu açıkça göstermektedir.

Mesele böylece ortaya konunca ehl-i iman, ehl-i secde ve ehl-i kıble olanlarla anlaşma, uzlaşma bir tarafa, onları tekfir, tadlil ve tecrim etmeye kalkmak iman ve izanla nasıl telif edilir... Bir de bu işi yapanlar, kitleleri sevk ve idare eden liderler olursa, o zaman tahribat kadar cinayet ve cürüm de bir kaç kat olmaz mı? Evet, bu umumi muvazenesizlik mevzuunda en bedbahtlar "İçtimai durumu itibariyle bir hatası binlere baliğ olan imam, rehber ve liderlerdir."

Bütün rehber ve rehnümalara bütün lider ve başbuğlara, vicdan-i umumiyi tamire matuf bir hususu bir kere daha hatırlatmak istiyoruz:

Sevginiz Allah için, nefretiniz Allah için, öfkeniz Allah için olsun. Nefsin mabudiyetine artık bir son verin; zira nefsine perestiş edenin ne Hakk'ı, ne de halkı sevmesi mümkün değildir. Dostlarınızı Hak ölçüleri içinde sevin ve onlara karşı mürüvvetten ayrılmayın. Düşmanlarınızın entrikalarına karşı uyanık olun; oyunlarına gelmeyin ve onları idare etmesini bilin. Kendi aranızda birbirinizden adam ayartma ve aktarmayı düşünmeyin ve bu alçaltıcı yola tenezzül etmeyin; çünkü topluluğunuz ne kemmi ne de keyfi bundan hiç bir şey kazanmayacaktır.

Kinin ve nefretin şimdiye kadar hallettiği hiç bir mesele olmadığını bir kere daha hatırlayarak, medenilere

karşı galebenin ancak ikna ile olabileceğine katiyyen inanın ve son bir kere de bu yolu deneyin.

Birleştirme Havarisi gibi, uğradığınız her şahsa (Gelin, birleşelim) demeyiniz ve hele bunu derken, gurubunuza davet edası için asla ifade etmeyiniz. Zira bu tutumunuz şimdiye kadar en hakperestlerde dahi gurup hamiyetini tahrik etmeden başka bir şey yapmamıştır. Bilakis uğradığınız kimselerin, hizmetlerini sena ediniz; rehber ve mürşitlerine karşı hürmetkâr olunuz.

Bir mümin olarak kâinata “mehd-i uhuvvet” nazariyle bakıp, her varlıkla bir münasebet kurma yolunu araştırınız ve hele mutlak surette müminlere karşı daima mülayim ve difüzyona hazır durumda bulununuz.

Sizi buraya kadar hazırlayıp sevk ve idare eden inayet elinin işlediği hikmetleri de zinhar tenkit etmeyiniz. Kim bilir henüz rüştünü idrak edememiş şu heyet-i umumiyenin, belki bir müddet daha ayrı ayrı cetvellerde akması gerekmektedir.

Ve hepiniz tenkidi atıp bir miktarda takdir ve tebcille yaşayınız. Allah muininiz olsun...

Doç. Dr. İ. C. Hanefioğlu büyük muhtevalı ve küçük hacimli kitabıyla, bu en büyük derdimize parmak basıyor ve bir hekim hazakati içinde teker teker tedavi yollarına tasaddi ediyor.

Kendisine bütün okuyucuları adına teşekkür eder emsali hizmetlerinin temadisini dilerim.

M. F. DAHHAK

ilimler ve canlılar

Canlılar âlemine baktığımızda, fennin yaptığı aletlerin bu canlılara yetişemediğini görürüz. Fizik ilmiyle canlıları kıyaslarsak birçok teknik aletin hayvanlardan kopya edildiğini görürüz:

Sinek, başındaki diyapazonla havadaki şok dalgalarını ölçerek yüksek uçuş ve manevra kabiliyeti sağlar.

Çıngıraklı yılan, beyninden kırmızı ötesi ışın neşredecek son derece hassas bir detektöre sahiptir.

Elektrikli balıklar, üzerindeki 400 voltluk elektrik potansiyeli ile etraftaki cisimlerin elektrik kondüktivitesini ölçer ve ona göre hareket eder.

Yunus balığı fizik kaidelerine tam uyarak, üzerindeki sürtünme katsayısını azaltır ve çok süratli yüzer.

Yarasa, etrafa çeşitli dalgalar yayarak, hareketini ayarlar. Yani radarların prensibi yarasalardan alınmıştır. İtalyan âlim Spalanzani, bir odanın tavanından aşağıya

doğru çok sayıda ipler sarkıtmış ve alttan bu iplerin ucuna hafif bir temasla dahi ses çıkarabilecek şekilde ziller asmış. Daha sonra odayı tamamen karartmış, içine bir yarasa koymuş. Muhtelif istikamette defalarca uçan yarasa, iplerin hiçbirine değmeyerek zilleri çalmamıştır.

Bazan 12 metrelik atlayışlar yapan büyük kanguru uzun kuyruklarını dümen gibi kullanıyor.

Balıkların yapısı, suyun içinde kolay hareket etmelerine elverişlidir. Balığın başlıca ilerleme gücü, vücudunu kıvırarak hareket ettirmesinden ileri geliyorsa da jet güdümü sağlayan yardımcı motorlarının varlığı tespit edilmiştir. Bilhassa hızlanacağı vakit, solungaçlardan gayet hızlı olarak su püskürtür. Su içinde en hızlı yol alan yaratığın, sırtında kanadımsı bir parça bulunan kılıç balığı olduğu kabul edilmektedir. Bu balığın hızı saatte en çok 108km'lik bir hıza erişebilmektedir. Yunuslar saatte 66 km ile deniz memelilerinin en hızlı olanıdır.

Havada firkateyn kuşu, saatte 160 km, doğan 160 km, bir kaz türü 96 km, güvercin 63 km süratle gider. Çıta adlı bir nevi pars saatte 112 km, Kuzey Amerika'nın çatal boynuzlu geyiği saatte 96 Km. hızla gider. Böcekler âleminde kız böceği 88 km, bir erkek arı saniyede kanadını

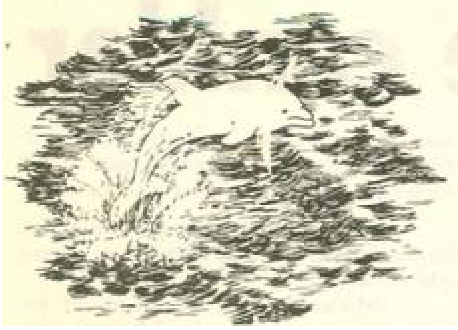
330 kere çırparak saatte 40 km hızla yol alır. At sineği saatte 1200 km hızla gider. Bu süratler insanlığın son zamanda ulaştığı süratlerdir.

Usta bir yüzücü, gözü pek bir dalgıç olan Ornitorenk'in sinirden çok zengin olan gagası radardan farksızdır. Suyun altında kör ve sağır olan bu canlı, bu ortamdaki kokuları alıp, kumları karıştırarak içindeki salyangoz, yumuşakçalar ve solungaçlıları bulur.

Gaz bombalarına misal olarak Brachinus grubundan bombardımancı kınkanatlılar keskin kokulu bir salgı

püskürtüyor. Bunu beyazımsı bir gaz bulutu halinde gürültüyle salıverir, gözleri yakar.

Kurbağa, canlı sinekleri görür ve yakalar, binlerce ölü sinek gözü önünde olsa bunu görmez. Bu mekanizmadan faydalanmak mümkündür. Bu, çok sık hava trafiği olan hava kulelerinin işini kolaylaştırır.

Radyoda, telsizde parazit bizi rahatsız eden en önemli unsurdur. Sivrisinek teknik aletlerden çok üstündür. 45–50 m. öteye vınlamasını gök gürültüsü olsa da mükemmelen iletir.

Güvenin karnı altındaki kulağa elektrot ve amplifikatör (yükseltici) bağlanarak süpersonik sesler işitilmiştir. Bunu insan elinin yaptığı en hassas mikrofon bile alamıyor. İnsanoğlunun dahi yetişemediği, yapamadığı şeyleri hayvanlar nasıl oluyor da yapıyor veya üzerinde tecelli ediyor. Mükemmel bir yapının, usta bir mimarı olması şarttır. Bu da Allah'tır. (c.c)

Bir balık solungacı gibi sudan oksijeni alan ve karbondioksiti dışarı atan suni bir solungaç, denizaltılarda kullanılmak üzere ABD Deniz Kuvvetlerince araştırılıyor.

Sinek yan uçarken veya dönerken vücudundan dışarıya doğru uzanan ve aerodinamik basınçtaki değişikliklere karşı son derece hassas olan 2 titreşim teli tarafından verilen bilgiler sayesinde istikrarlı bir uçuş pozisyonu devam ettirebilir. Sineğin bu "akort çatalını, diyapazonunu"

kopya ederek şoka karşı bir jiroskop yapılmıştır. Böyle bir alet füzelerin atılmasında kullanılabilir.

Dilde 3 bin tat alma sinircikleri vardır. Çeşitli tatları bu sinircikler vasıtasıyla alırız. Kulakta 10 bin işitme hücresi vardır. Bütün hücreler akılları durduran bir nizam çerçevesinde çalışarak aldıkları haberleri en hassas ölçülerle değerlendirerek gereken talimatı gönderir. Her gözde 130 milyon 'light receptors' denilen ışık alıcı hücreler vardır. Fotoğraf makinesi insan gözünün bir taklididir. Lens denilen mercek, gözün dış şebekesi gibidir. Diyafram, gözün irisidir. Işıkları alan film, gözün ekranını teşkil eder. Gözün ekranında cisimleri ters gören koni ve çubuk şeklinde hücreler vardır. Göz, evvela katı bir cisim olan göz akı yüzeyinin bir noktasında şeffaf olması lazım

gelir. İkinci olarak bu noktanın arkasında ışık ışınlarını merkeze yaklaştıran kısımlar (cam tabaka v.s.) bulunması icap ediyor. Çünkü bunlar olmasa ağ tabaka üzerinde şekil meydana gelmeyip, yalnız dağınık bir ışık olacaktı. Üçüncü olarak ağ tabakanın karanlık oda gibi olan arka kısmında ve önde girişin hizasında bulunması lazımdır. Bu şekilde ağ tabaka üzerine düşen şekiller, görme sinirleriyle beyne gider ve görme hâsıl olur. Şu halde göz, yalnız eşyadaki şekillerin ağ tabaka üzerine düşmesine hizmet eden bir alettir. Bu alet fotoğrafçılardaki karanlık oda gibi ise de ondan üstün tarafları vardır. Önce fotoğrafçılar ışığı değiştirmek için beyaz bez gerilmiş çerçeveler kullanırlar. Işığın şiddetine göre bunlardan deliği küçük veya büyük olanı seçerler. Hâlbuki bezli çerçeve yerine geçen renkli tabaka ortasındaki göz bebeği kendiliğinden büyüyüp küçüldüğünden bezli çerçevelere ihtiyaç göstermez. İkinci olarak fotoğraf objektifindeki mesafeyi ve resmi ayarlamaya yarayan dişli kola karşılık gözde mercek vardır. Bu merceğin ileri geri gitmesi mümkün olmadığı halde şekil değiştirebilir. Bakılan şey ne kadar uzak olursa, merceği kuşatan kaslar o kadar kasılıp yaklaştırma kuvvetini arttırırlar. Bu şekilde uzak ve yakın her mesafeye uymak özelliğine sahiptir. Gözün kendi ifa edeceği görme mesafesi böyle mükemmel olduğu gibi ona bağlı şeyler de mükemmeldir. Kaşlar alından akan terin göze inmesine mani olduğu gibi, ışık şiddetli geldiği zaman çatılıp bu şiddeti hafifletecek bir şekil alır. Göz kapakları ara sıra kapandıkça gözü bir an için ışıktan koruyarak dinlendirir. Hem de hususi surette yapılmış bezlerden gelen gözyaşları onu nemlendirir. Kirpikler, havadaki toz ve sair maddelerin göze girmesine mani olurlar. Hatta gözlerin bulunduğu yer bile uygun şekilde seçilmiştir. Çünkü gözler yüksekte olduğundan geniş bir görüş sahasına bakarlar.

İnsan bir noktada durup düşünüyor, bu harika yapılar nasıl kendi kendine olur?

Dr. Polat Has

Ben Canlı ve Yemyeşil Bir Ağaçtım

İyi aileler olma yolunda gayret sarf ediniz. Ceht gösteriniz. Çocuklarınıza sahip çıkınız. Bir ağacı tımar edip ehemmiyet verdiğiniz kadar çocuğunuza ehemmiyet veriniz. Unutmayınız, tımar edilmeyen ağaç kuruduğu gibi bakılmayan çocuk da yozlaşır, bodurlaşır. Semere verirseniz yaşarsınız. Ağaç kurursa meyve vermez. İnsan ise meyve vermediği zaman kurur. İnsan öyle bir ağaçtır ki semalara doğru ser çekmiş yerin dibine doğru dal budak salmış, ama meyve vermezse kurur gider. Ağacın tersinedir. Çocuklarınız sizin köke bağlı meyveleriniz olursa siz kurumayan ağaçlar, meyve veren ağaçlar olacaksınız.

BEŞİNCİ İŞARET

Madem bir harf, kâtibini göstermeksizin olmaz. Sanatlı bir nakış, nakkaşını bildirmemek olmaz... Nasıl olur ki: Bir harfte koca bir kitabı yazan, bir nakışta bin nakşı nakşeden nakış, kendi kitabıyla ve nakşıyla bilinmesin...

Ey vesveseli arkadaş! Gel bu büyük sarayın nakışlarına dikkat et, bütün bu şehrin ziynetlerine bak, bütün bu memleketin tanzimatını gör ve bütün bu âlemin sanatlarını tefekkür et! İşte bak: Eğer nihayetsiz mucizeleri ve hünerleri olan gizli bir Zat'ın kalemi işlemezse, bu nakışları; sair şuursuz sebeplere, kör tesadüfe, sağır tabiata yenilse, o vakit bu memleketin her bir taşı, her bir otu, öyle mucizeler gösteren bir nakkaş, öyle bir harikulade kâtip olması lazım gelir ki, bir harfte bin kitabı yazabilsin, bir nakışta milyonlar sanatı yerleştirebilsin. Çünkü bak bu taşlardaki nakşa, (Yaradılış ağacının meyvesi olan insana, kendi ağacının programını ve fihristesini taşıyan meyveye

işarettir. Zira Kudret kalemi, âlemin büyük kitabında ne yazmış ise, icmalini insanın mahiyetinde yazmıştır. Kader kalemi, dağ gibi bir ağaç ta ne yazmış ise, tırnak gibi meyvesinde dahi derc etmiştir. Her birisinde bütün sarayın nakışları var; bütün şehrin tanzimat kanunları var; bütün memleketin teşkilat programlan var. Demek bu nakışları yapmak bütün memleketi yapmak kadar harikadır. Öyle ise; her bir nakış, her bir sanat, o gizli Zatın bir ilan namesidir, bir hatemidir.

ALTINCI İŞARET

Gel, bu geniş ovaya çıkacağız. (Bahar ve yaz mevsiminde yeryüzüne işarettir. Zira yüz binler muhtelif mahlûkatın taifeleri, birbiri içinde beraber icat edilir, yeryüzünde yazılır. Galatsız, kusursuz, fevkalade bir intizamla değiştirir. Binlerce ilahi sofra açılır, kaldırılır; taze taze gelir. Her bir ağaç birer tablacı, her bir bostan birer kazan hükmüne geçer.) İşte o ova içinde yüksek bir dağ var. Üstüne çıkacağız, ta bütün etrafı görülsün. Hem herşeyi yakınlaştıracak güzel dürbünleri de beraber alacağız. Çünkü: Bu acib memlekette, acib işler oluyor. Her saatte hiç aklımıza gelmeyen işler oluyor. İşte bak! Bu bağlar, ovalar ve şehirler, birden değişiyor. Hem nasıl değişiyor!. Öyle bir tarzda ki: Milyonlarla birbiri içinde işler gayet muntazam surette değişiyor. Adeta milyonlar mütenevvi kumaşlar birbiri içinde beraber dokunuyor gibi pek acib değişmeler oluyor. Bak, o kadar alıştığımız ve tanıdığımız çiçekli-miçekli şeyler kayboldular. Muntazaman, yerlerine ve mahiyetçe onlara ben zer, fakat suretçe ayrı, başkaları geldiler.

Adeta şu ova, dağlar, birer sahife; yüz binlerle ayrı ayrı kitaplar içinde yazılıyor. Hem hatasız, noksansız olarak yazılıyor. İşte, bu işler yüz derece imkânsızdır ki; kendi kendine olsun. Evet, nihayet derecede sanatlı, dikkatli şu işler, kendi kendine olmak bin derece imkânsızdır ki;

kendilerinden ziyade, sanatkârlarını gösteriyorlar, Hem bunları işleyici öyle mucizekar bir zattır ki, hiçbir iş, ona ağır gelmez. Bin kitap yazmak, bir harf kadar ona kolay gelir.

Bununla beraber her tarafa bak ki, hem öyle bir hikmetle herşeyi yerli yerine koyuyor ve öyle mükrimane herkese layık oldukları lütufları yapıyor; hem öyle ihsanperverane umumi perdeler ve kapılar açıyor ki, herkesin arzularını tatmin ediyor. Hem öyle cömertçe sofralar kuruyor ki, bütün bu memleketin halkına, hayvanlarına, her bir taifesine has ve layık, belki her bir ferdine mahsus ismiyle, resmiyle bir nimet tablası veriliyor. İşte dünyada bundan imkânsız bir şey var mı ki, bu gördüğümüz işler içinde tesadüfî işler bulunsun veya abes, boş ve faydasız olsun. Veya müteaddid eller karışsın veya ustası her şeye muktedir olmasın veya herşey onun emrine boyun eğmesin! İşte ey arkadaş! Haddin varsa buna karşı bir bahane bul!

B.N.

70 defa top güllesinden daha süratli hareketiyle, 25 bin sene mesafeyi bir senede gezip devreden ve her vakit dağılmaya ve parçalanmaya müsait, içi zelzeleli, çok ihtiyar, çok yaşlı küre-i arz içinde dehşetli gemi üstünde, kâinatın hadsiz boşluğunda seyahat eden biçare nev-i insanın vaziyeti, bana pek vahşetli bir karanlık içinde göründü, başım döndü. Gözüm karardı... Felsefenin gözlüğünü yere vurdum, kırdım Birden Kuran ve iman hikmeti ile ışıklanmış bir göz ile baktım. Gördüm ki, Halık-ı arz ve semavatın Kadir, Alim, Rab, Allah, Rabh-üs-Semavati velard ve Musahhur-uş-şemsı yel kamer isimleri, rahmet, azamet, rububiyyet burçlarında güneş gibi doğdular. O karanlıklı, vahşetli, dehşetli âlemi öyle ışıklandırdılar ki, o halde benim imanlı gözüme küre-i arz gayet muntazam, musahhar, mükemmel, hoş, emniyetli, herkesin erzakı

içinde bir seyahat gemisi, gezinti, keyif ve ticaret için hazırlanmış ve ziruhları (ruhi sahibi canlıları) güneşin etrafında, memleketi Rabbaniye'de gezdirmek, yaz, bahar ve güzün mahsulâtını rızk isteyenlere getirmek için bir gemi, bir tayyare, bir şimendifer hükmünde gördüm.

B. N.

Dirilişe Hazırlık

Gece sabahı bekler, sabah güneşi...

Kışın şiddetli fırtına ve soğuklarına göğüs geren varlık, bir baharın bağrında ilk uykudan uyanıverir. Artık kırda bahar, bağda bahar vardır. Yeşil bir örtünün ruba huzur veren kokusu dört yana sinmiştir.

Acıların boğum boğum kıvrandırdığı insana saadeti anlatmaya ne lüzum, o zaten çektiği ızdırabın dinmesiyle onu iliklerine kadar duymuştur. Nimetin kadrini o bilir. Sıhhat onda varlık olur.

Izdırap çekmemiş bir insana, kendisini, ufkunu ve neticesini anlatmak çok zor ve çok çetin. Boşa söylenmemiş "Kendisini bilen haddini aşmaz" Bilen, tanıyan ve kendi varlığının esrarını kavrayan...

En güzel şiir, ızdırap ve çile. En güzel mısra, fenada vücuda eriş. "Allah'tan başka herşey batıldır." mısraının senaya mazhariyeti bu sırdan olsa gerek. Yanan kavrulan bir vicdanın feryadı...

Kitap kelimeler demeti. Çapına göre, bağ, bazen da bahçe olur. Orada güller başkadır, rüzgâr ayrı eser. Meyveler her an olgun ve taze. Bir hedefe meylin, uzun soluklu sesi olan kitap, acılar içinde kıvranan bir neslin rüyasıdır. Bu rüyanın kutlu tabiri saadetimizin menşei olacaktır.

Gece sabahı bekler, sabah güneşi.

Emareler asıllara bakar. Sızıntının menbaya işareti gibi. Bu gecelerin belirip kaybolan fecirleri, sabahı ve güneşi taşıyacağa benzer. Gönüllerinde sabah aydınlığını

duyanlar az değil. Duanın el uzattığı hedef, boyun eğmişe benzer. Rahmet boşanmaya hazır..

Hapishane hürriyettir, vicdanı gerçekten hür olanlara... Ona ben günahlardan kaçış diyorum. Kendisini heveslerin yelkeninde bulanlar, hürriyeti arıyorlar. Hürriyet his ve heves değildir. Hürriyet onu duyanların zaferi. Ruhun sabahı ve kalbin şafağıdır. Allah'a imanın hazzıyla yaşayanlar hürriyete en çok mazhar olanlardır. O dem şiir, hayal değil; mısralar hakikatleri söyler.

"Zift dolu gözlerde karanlık kat kat,

Yalnız seccademin yönünde şefkat,

Beni kimsecikler okşamaz madem

Öp beni alnımdan sen öp seccadem."

diyen şair, bunları söylerken yaşadığı hapishane hayatı ona bir tatlı çilehane olmuştu.

Bütün inleyişler., ızdırap ve çileler güçlü bir hedefe yarışın cilveleridir. Hedefe varmaya niyetli olanlar bu zincirlerden geçmeyi başarmalıdırlar. Sabırlarının dağları eriteceklerini kendileri de göreceklerdir. İhlâs bu bezmin sonu. İhlâs benliğin baharı ve insan imanının güneşidir...

Ahmet Maraşlıgil

Çeliğe su verince kavileşir. Tohuma, çiçeğe su verince filizlenir, dallanır, budaklanır. Çölde kalmış bir yolcuya su verirseniz hayat vermiş olursunuz. Nasırlı ve çatlak köylü elleri gibi kıraç topraklar suya hasrettir. Onlara da su götürürseniz yemyeşil zümrütten bir kâse halini alır susuz vadi. Ak kayalar, kara kayalar, kınalı kayaların süslediği dağlar suya hasrettir. Yeşil kâkülünü düzeltir ormanın su Zümrüt bir gömlek giydirir dağlara, bayırlara. Velhasıl bütün küre-i arza bir baharla gelen ab-ı hayat..

Ceylanlar su kenarlarında olur. Keklikler su içmek istediklerinde turnalara yoldaş olurlar. Kelebekler, böcekler hep suyun o hayat verici yudumlarına muhtaçtırlar.

Ya yanan gönüller, çorak sineler, kuru gözler, yağmura hasret dudaklar, kirpikler ve yanaklar.. Gökyüzünden bir meltem gibi yumuşak ve sessiz sessiz kâselerimize akacak rahmeti beklemezler mi? Madde içinde gökyüzünü arayanlar, siyah bir zeminden başka ne görebilirler ki? Çünkü o sadece katı ve sert şeylere hasrettir ve onu görür. Mananın yumuşak ve sıcacık sarışından fersah fersah uzaktır ama yine içindeki öz daima bir yağmur bekler. Kurumaya yüz tutmuş kalb çekirdeği bir neme muhtaçtır. İnsanın nefesine benzer bir nem. Musa'nın asasına benzer sihirli bir değneğin dokunmasına muhtaçtır gönüldeki Nil. İçindeki Firavun'u boğmak için. Süleyman'ın sırçalı köşkünde şaşıran Belkıs gibi dünyanın sihrine tutulmuştur O. Artık bir Gül-ü Muhammedi'nin nefis ve mis gibi kokusunu almaktadır ama bu çetin sihirden h bir kurtulabilse... Koşacak Nebiler Nebisine Ammar bin Yasir gibi "Yazık ettim kendime!" diyecek. 'Beni affet!' diyecek.

Kucağında bu ra’şe inleyecek Nebiler Nebisi’nin. “Ah!” bir kurtulabilse bu sihirden...

Yıllar var ki çorak sinemiz çatlak çatlak platolar gibi suya hasret kaldı. İçimizdeki bu yangın mahşere dek sürecek mi Akif’in diliyle:

“Bu uğursuz gecelerin yok mu sabahı

Mahşerde mi biçarelerin yoksa felahı”

diyecek miyiz? Hayır, bu yangın sürmeyecek ve biz böyle demeyeceğiz. Çok yakın bir zamanda beşaret verenlerin beşaretiyle Rahmet-i Rahman bizi rahmetiyle kucaklayacak. Ağlayan gözlerimizi silecektir.

‘Tuba lil-ğuraba, tuba lil-ğuraba...” sesleri gökyüzünü ihtizaza getirecek.. Yepyeni bir baharla ağaçlar sündüs-misal elbiselerini giyecek, çiçekten formalarını takıp bir resm-i geçit tarzında kendilerini takdim edecekler. Renk renk böcekler, yeşil, san, kırmızı yapraklarda bu dirilişin nağmesini söyleyecekler. Çünkü ab-ı hayat gelmiştir yerden, gökten; sulamıştır susuz vadileri, kaskatı toprakları.. Ruh vermiştir taşa, toprağa, beşere ve bütün kâinata.

‘Erdi yine ürd-i behişt oldu hava amber sirişt

Âlem behişt ender behişt her güşe bir bağı irem’’

(Neff)

diyen Şair gibi, bu rahmet yağmuru yeryüzünü çemen zara ve bu fırtınalı kış günlerini Cennet-asa bir bahara çevirecek, inşallah.

B. Ç.

Herşeyde hatta en çirkin görünen şeylerde, hakiki bir güzellik ciheti vardır. Evet, kâinattaki herşey, her hadise, ya bizzat güzeldir. Ona "hüsn-ü bizzat" denilir. Veya neticeleri cihetiyle güzeldir ki, ona "hüsn-ü bilgayr" denilir. Bir kısım hadiseler var ki, zahiri çirkin, karışıktır. Fakat o zahiri perde altında gayet parlak güzellikler ve intizamlar var. Bu cümleden olarak:

Bahar mevsiminde fırtınalı yağmur, çamurlu toprak perdesi altında nihayetsiz güzel çiçek ve muntazam nebatatın tebessümleri saklanmış ve güz mevsiminin haşin tahribatı, hazin ayrılık perdeleri arkasında İlahi Celal tecellilerinin mazharı olan kış hadiselerinin tazyikinden ve tazibinden (azap çektirmesinden) muhafaza etmek için nazlı çiçeklerin dostları olan nazenin hayvancıkları hayat vazifesinden terhis etmekle beraber, o kış perdesi altında nazenin taze güzel bir bahara yer hazırlamaktır.

Fırtına, zelzele, veba gibi hadiselerin perdeleri altında gizlenen pek çok manevi çiçeklerin inkişafı vardır.

Tohumlar gibi neşv-ü nemasız kalan birçok istidat çekirdekleri, zahiri çirkin görünen hadiseler yüzünden sübüllenip güzelleşir. Güya umum inkılâplar ve külli değişmeler, birer manevi yağmurdur.

Fakat insan, hem zairperest, hem hodgam (kendini düşünen) olduğundan zahire bakıp çirkinlikle hükmeder. Hodgamlık cihetiyle yalnız kendine bakan netice ile muhakeme ederek şer olduğuna hükmeder.

Hâlbuki eşyanın insana ait gayesi bir ise, yaratanının isimlerine ait binlerdir. Mesela: Yaratıcı Kudretin büyük mucizelerinden olan dikenli otları ve ağaçlan zararlı, manasız telakki eder. Hâlbuki onlar, otların ve ağaçların teçhizat takınmış kahramanlarıdırlar. Mesela: Atmaca kurşunun serçelere musallat edilişi, zahiren rahmete uygun gelmez. Hâlbuki serçe kuşunun istidadı, atmacanın musallat olması ile inkişaf eder.

B. N.

S- İrade-i Külliyenin yalnız ve yalnız Allah a ait olduğu Kuran'ı Kerim de beyan olunmuştur. Bunun yanı sıra, cüzi miktarda bir iradenin insana verildiği malumdur. Hal böyle olunca günah işleyen bir kişi kendi iradesine uyarak mı günah işler, yoksa Cenabı Hakkın İrade-i Külliyesi mi günah işletir?

C- Meselenin kısaca ifadesi şudur. İnsanın elinde irade vardır. Biz buna ister cüzi irade, ister meşiet-i beşeriye, isterse insanın kesb (kazanma) gücü diyelim. Cenab-ı Hakkın yaratma kuvvetine, külli irade, halketme kuvveti veya kudret, irade ve tekvin diyelim. Bunlar Allah'ın sıfatları... Cenab-ı Hak'a ait yönü ile mesele ele alındığında, adeta Cenab-ı Hak zorluyor da olacak şeyler öyle oluyor şeklinde anlaşılır ve binaenaleyh, işin içine cebir girer.

İnsana ait yönüyle mesele ele alındığı zaman ise; insan kendi işlerini kendi yapıyor şeklinde anlaşılır ve o zaman da işin içine, herkes kendi fiilinin halikı düşüncesinden ibaret olan mutezile fikri girer.

Kâinatta olup biten herşeyi Allah yara tır, bu soruda, külli irade diye geçen şey— de odur. Hatta, (Vallahü halakaküm vema ta'melun) sizi de, işinizi de, Allah yarattı.. Yani sizden sadır olan efalin Halikı da Allah'tır. Yani bir taksi yapsanız, bir ev inşa etseniz, bu işleri yaratan Allah'tır. Siz ve efaliniz Allah'a aitsiniz. Ama ortaya gelen bütün bu işlerde size ait bir husus var, o da kesb; beşeri bir mübaşeret. Bu ise adi bir şart ve işe teşebbüs gibi bir

şeydir. Düğmeye dokunma gibi... Bu durumda “Sizin hiçbir şeyiniz, hiçbir müdahaleniz yok” denemeyeceği gibi, “İş tamamen size ait’‘de denemez. Bilakis iş tamamıyla Allah’a aittir. Fakat Allah size ait bu işleri yaratırken, sizin cüzi müdahalenizi de adi şart olarak kabul etmiş ve onun üzeri ne, yapacağı şeyi inşa buyurmuştur. Mesela: Şu camiin içindeki elektrik mekanizmasını Allah kurmuş; işler ve çalışır hale getirmiştir. Yeniden bunu tenvir etme işi, ameliyesi, Allah’a aittir. Elektron akınlarından bir ışık meydana getirme, camiyi tenvir etme birer fiildir. Ve bunlar da (Nur’en Nur, Münev-vir’en-Nur, Musayvir’en-Nur) olan Hz. Allah’a (c.c) aittir. Ama bu caminin aydınlanması mevzuunda sizin de bir mübaşeretiniz vardır, o da Allah’ın kurduğu bu mekanizmada; Allah’ın ayarladığı düğmeye sadece dokunmanızdır, sizin irade ve takatinizin çok fevkinde o mekanizmanın tenvir vazifesini yapması ise tamamen Allah’a aittir.

Veyahut hazırlanıp, işler, çalışır, yürür hale getirilmiş şöyle bir makine var; sadece çalıştırmak için onun düğmesine dokunma vazifesi size verilmiş o makineyi harekete getirme ise, onu kuran ve inşa eden Zat ‘a mahsustur. Binaenaleyh, beşere ait bu küçük mübaşerete biz kesb diyoruz. Avam halk da buna cüz’i irade diyor. Allah’a ait işe, biz halk etme, yaratma diyoruz. Avam da buna külli irade diyor. Ve böylece bir irade inkısamı karşımıza çıkıyor: A)Külli irade, B)Cüz’i irade. İrade dediğimiz; murad etme, dileme meselesi Allah’a aittir. (Vema teşaüne illa en yeşa Allah) Allah’ın dilediğinden başkasını dile yemezsiniz.

Bu husus yanlış anlaşılmasın, biz böyle düşünürken, kulun bir parmak dokundurma denecek kadar iradesi vardır diyerek, tamamen cebri bir determinizm’den uzaklaşmış bulunuyoruz. İşi meydana getiren Allah’tır, derken de, mutezile mezhebi ve rasyonalistler gibi düşünmediğimizi

gösteriyoruz. Ne Ulûhiyetinde ne de Rububiyeti'nde Allah'a eş ve ortak koşmuyoruz, Allah (c.c) nasıl ki, Zatında birdir, icraatında da birdir, işini başkasına yaptırtmaz. Allah (c.c) kendisi yaratır, fakat teklif, imtihan gibi bir takım sırlar ve hikmetler için beşerin mübaşeretini şart-ı adi yapmıştır.

Meseleyi daha fazla tenvir için bir büyük zatın misalini arz edeyim; Diyor ki: "Sen bir çocuğun isteğiyle, onu kucağına alsan; sonra sana ki: Beni falan yere götür, sen de onu oraya götürsen, o da orada üşüyüp hastalansa; sana "Beni niye buraya getirdin" diye itirazda bulunamaz. Çünkü kendisi istedi, üstelik ona: "Sen istedin" diyerek iki de tokat vurursun. Bu işte çocuğun mübaşereti inkâr edilemez. O talep etmiş ve istemiştir. Ama onu oraya getiren sensin. Hastalanmayı da çocuk kendisi yapmamıştır. Belki ondan sadece bir talep vardır. Binaenaleyh, burada hastalığı verenle oraya götüren ve bu işi talep eden birbirinden ayrılmış olur. Biz kadere ve insanın iradesine bu mana ve anlayışla bakarız.

S- Kur'an-ı Kerim'de hem "Kime dalalet murad edersem, dalaletten ayrılmaz, kime hidayet murad edersem hidayetten ayrılmaz" deniliyor, hem de "insanoğluna akıl, fikir verdim, iradesini kendi eline bıraktım, ayrıca doğru yolu da eğri yolu da gösterdim, hangisinden giderse gitsin" deniliyor. Nasıl olur?

C- Bu soruda iki şık var. Yani irade-i Külliye ile Cenab-ı Hak nasıl kılarsa öyle mi oluyor, yoksa insan kendi iradesini mi kullanıyor? Sorudaki ayet şöyledir: Menyeh di - İlahü fela mudılle leh. Ve men yudlil fela hadiye leh. Allah (c.c.) bir kimseyi hidayete erdirirse, kimse onu saptıramaz, dalalete sevk edemez, Allah bir kimseyi de dalalete iterse, kimse onu hidayete getiremez. Mana olarak hidayet, doğru yol, rüşd, Nebilerin gittiği istikametli yoldur. Dalalet ise, sapıkların yolu, doğru yolu kaybetme, şehrahtan ayrılmak demektir.

Dikkat edilirse, bunların her ikisi de birer iş, birer fiildir. Ve beşere ait yönü ile birer ufule, birer fonksiyondur. Bu itibarla bunların her ikisini de Allah’a vermek iktiza eder. Arz ettiğimiz gibi, her fiil Allah’a racidir. Ona raci olmayan hiçbir fiil de gösterilemez. Binaenaleyh, dalaleti Mudill isminin iktizasıyla yaratan, hidayeti Hadi isminin muktezasıyla yaratan ancak Allah (c.c)dir. Demek ki, ikisine de veren Allah ‘tır.

Ama bu demek değildir ki, kulun hiçbir mübaşereti olmadan Allah tarafından cebren dalalete itiliyor veya hidayete sevk ediliyor da ya dall-sapık-veya raşid-dürüst bir insan oluyor. Bu meseleyi kısaca şöyle anlamak lazımdır: Hidayete ermede veya dalalete düşmede, (bu ameliye ne kadarsa mesela şayet bu on ton ağırlığında bir iş ise) bunun ancak aşr-ı mi’şarı, insana ait ise geriye kalanı tamamen Allah’a aittir.

Müşahhas misalini arz edeyim: Allah hidayet eder ve hidayetinin vesileleri vardır. Camiye gelme, nasihat dinleme, fikren tenevvür etme hidayetin birer yoludur. Kur’an-ı Kerim’i alma, manasını tetkik etme onun derinliklerine nüfuz etme, kezk hidayet yollarındandır. Resül-ü Ekrem’in (S.A.V) Huzur-u Risalet-Penahilerine gitme, rahle-i tedrisi önünde oturma, onu can kulağı ile dinleme, keza bir mürşidin rahle-i tedrisi önünde oturma, onu can kulağı ile dinleme, keza bir mürşidin rahle-i tedrisi dibinde oturma, onun gönülden ifa de edilen sözlerine kulak verme ve ondan gelen tecellilere gönlünü makes yapma, hidayet yollarından birer yoldur. İnsan bu yollarla hidayete mübaşeret eder. Mesela: Camiye geliş küçük bir mübaşerettir. Bu camiye gelişi Allah (c.c) vesile kılar, hidayet eder. Onu hidayet eden Allah’tır. Fakat bu hidayete ermede Allah’ın kapısını, kesb ve bu şart ile döven kuldur.

İnsan dem haneye, meyhaneye, put haneye gider; böylece Mudıll isminin kapısının tokmağına dokunmuş

“Beni saptır” demiş olur. Allah da murad buyurursa, onu saptırır. Ama dilerse engel çıkarır, saptırma. Dikkat buyrulursa, insanın elinde o kadar cüzi birşey vardır ki bu ne o hidayeti ne de dalaleti asla meydana getiremez.

Misal mi istiyorsunuz? Bakınız siz Kur’an-ı Kerimi ve vazu nasihati dinlediğiniz zaman, keza, ilmi bir eser okuduğunuz zaman, içiniz nura gark olur. Hâlbuki bir başkası minarenin gölgesinde, ezanı Muhammediyi duyarken, vazu nasihati işitirken, hatta en içten münacatlara kulak verirken rahatsız ve tedirgin olur da; “Bu çatlak sesler de ne” diye ezanlar hakkında şikâyette bulunur.

Demek oluyor ki; Hidayet eden de, dalaleti veren de Allah’tır (c.c), Ama bir kim se dalaletin yoluna girdiyse Allah (cc) da, binde 999,9 kendisine ait işi yaratır, tıpkı düğıneye dokunma gibi..

S- Çok insanlara, araba, apartman, mal, mülk, itibar, arkadaş, şan, şöhret vermiş. Bazı insanlara da fakirlik, dert, musibet, elem, keder, namaz vermiş Sondaki insanlar çok mu kötü, yoksa Allah öbürlerini mi çok seviyor? Uçmak için yaşayanla, sürünmek için yaşayan arasındaki fark nedir?

C- Böyle bir soru ancak öğrenmek maksadı ile sorulabilir. Esasen içinde böyle bir derdi olan insanın da bunu sorması lazımdır.

Allah (c.c) dilediğine at, araba, han, hamam, taksi, apartman verir, dilediğine de fakr ü zaruret verir. Fakat bütün bunlarda aile vesaireden gelen bazı sebepler de inkâr edilemez. Mesela: İnsanın mal kazanma dirayet ve kiyasetini inkar etmek mümkün müdür., keza, bir insanın kendi devrinin şartları içinde kazanma yollarını bilmesi de kazancına sebep olma bakımıdan inkar edilemez. Bununla beraber Allah (c.c), bazı kimseler liyakat izhar ettiği halde, yine onlara mal-menal vermez, mafih, zayil bir Hadis-i

Şerifte; Allah'ın malı istediğine ilmi ise isteyene verdiği ifade edilmektedir.

Birde mal, mülk mutlaka hayır sayılmamalıdır. Evet, bazen Allah (c.c) mal-menal; dünyevi huzur ve saadet isteyenlere istediklerini verir; bazen de vermez, Ama Allah'ın (c.c) hem vermesi, hem de vermemesi hayırlıdır. Zira sen iyi bir insan isen, istikamette isen ve verileni yerinde de kullanacak isen, senin için hayırlıdır. İyi bir insan değilsen istikametten de ayrılmışsan Allah'ın verdiği de vermediği de senin için şerdir.

Evet, istikametin yoksa fakirlik senin için küfre bir vesiledir. Çünkü seni Allah'a karşı isyana sevk eder ve her gün Allah'a karşı bir isyan bayrağı açarsın. Gene, şayet sen istikamette değilsen, kalbi ve ruhi hayatın yoksa senin zenginliğin de senin için, betadır, musibettir.

"El-malü ve'l-benüne zinet'ül-hayat'id dünya"

Dünya ve evlat, dünya hayatının ziynetidir ve bir ibtiladır. Şimdiye kadar çok kimseler bu imtihanı kaybetmiştir. Nice servet sahibi kimseler vardır ki, servet için de yüzdükleri halde, nankörlüklerinden ötürü, kalplerinde tecelliden en ufak bir şey yoktur. Tecellinin reşhası kalplerine misafir olmamaktadır.

Binaenaleyh, bunlara Cenab-ı Hakkın mal ve menal vermesi, bir istidraçtır. Sapmalarına bir vesiledir. Ama bunlar, baştan ruhi ve kalbi hayatlarını öldürdükleri ve Allah'ın verdiği fıtri kabiliyetleri çürüttükleri için buna liyakat kazanmışlardır.

Bu arada, Efendimiz (SAV) Buhari ve Müslimdeki hadisiyle: "İçinizde öyleleri vardır ki, ellerini kaldırıp Allah'a kasem ettikleri zaman Allah (c.c) onların yeminlerini yerine getirir. Ve yeminlerinde hanis kılmaz. Bera İbn-i Malik onlardan bir tanesidir." buyurdu. Hâlbuki Enes'in

kardeşi Bera'nın yiyeceği yoktu. Kut-u la yemutla yaşıyordu. İşte, Bera gibi saçı başı karışık nice pejmürde görünüşlü ve perişan sayılacak kimse vardır ki, onlara büyük insanlar nazarıyla bakılmış ve kalplerinin büyüklüğü ve içlerinin derinliğiyle değerlendirilmişlerdir. Resulü Ekrem (S.A.V) diliyle, yemin etseler, Allah yeminlerinde yalan çıkarmayacağı kişiler olarak vasıflandırılmışlardır.

Onun için ne müstakillen servet bir felaket, ne de fakirlik bir felakettir. Belki yerine göre, fakirlik Allah'ın en büyük nimetlerindendir. Allah Resulü, (SAV) ifadesiyle fakirliği ihtiyar buyurmuş. (E mü terdü en tekune lehüm'üd-dünyü ve lenü-l-hiretü) "istemez misin dünya onların olsun. ahiret bizim" demiştir. Hz. Ömer, dünya servetlerinin devlet hazinesine aktığı halde, bir fakir insan gibi kut-u lü yemutla geçinmiş ve fazlasını istememiştir. Ama öyle fakirlikte vardır ki, -Allah muhafaza buyursun- mesela: Yukarıdaki sözler tahkik niyetiyle bir müminin ağzından çıkmasaydı da bir nankörün ağzından çıksaydı, Allah'ın nimetlerine karşı şikâyet eden o kişi kâfir olurdu.

Demek ki, yerine göre fakirlik nimet, yerine göre devlet. Asıl mesele, kalpte musaddakın bulunmasıdır. Yani "Ya Rabbi, senden ne gelirse gelsin hoştur, bana senden gelen, ya hıl'at ü kefen; ya taze gül yahut diken, lütfun da hoş, kahrın da hoş". Şarki Anadolu'da; "Senden o hem hoş, hem bu hoş" derler.

İnsan hilat da giyse, servet içinde de yüzse ve Allah'la beraber ise. Abdülkadir Geylani gibi yine ayağı velilerin omzunda ve mübarek başı ise Resul-ü Ekrem in (S.A.V) damenine dokunacaktır. Ama ALLAH ile münasebeti yoksa o fakirin dünyası da hüsran, ahireti de hüsran olacak. Allah ile beraber olmayan zengin de zahiren dünyada mesud gibi görünse de neticede daha ağır bir hüsrana uğrayacaktır.

M. F. D.

TAVZİH

Keşan’dan Cemil kardeşimiz, 4. sayıdaki sorular ve cevaplar bölümündeki kutuplarda namaz meselesi ile ilgili bir ifadenin tavzihini istemektedir. Esas cevap Fıkıh Kitaplarına göre verilen izahattır. Yoksa “Eğer bir gün insanlık kutuplarda kütleleşmiş haliyle bütün içtimai ve iktisadi meselelerini halleder ve…” ifadesi, başta peşinen söylendiği gibi sadece diyalektik yapanlara karşı bir diyalektiktir.

FİKRİN MEVSİMLERİ

Zaman müstakim, dosdoğru bir çizgi üstünde hareket etmiyor. Öyle olsaydı bir mevsimi sürekli olarak yaşamak mecburiyetinde kalacaktık. Bunun ne kadar kuru, yalın ve yeknesak olabileceği tahminlerimizin hududunu aşar. Kâinattaki nizam da, insanın tabiatı da, bir mevsimin devamlı yaşanmasına müsait değildir. Zamanı durdurmak elimizde olmadığına göre mevsimler, iklimler değişecektir. Dünyanın helezonik daireler çizerek dönmesi zamanın başlangıcıyla sonunu birbirinden uzaklaştırmıyor. Bilakis zamanın başlangıç ucuyla hareket etmekte olan son ucu periyodik şekilde kendini tamamlayarak daireler teşkil etmektedir.

Zamana hükmetmek kimsenin haddi değildir. Hal böyle olunca kimse sizi bir zaman diliminde, bir mevsimde devamlı yaşamaya mahkûm edemez. Zira insan in hisar altına alma bilirse de, zaman kimsenin inhisarında değildir.

İnsan ve Kâinat gibi, fikir de dört mevsimini yaşar. Daha doğrusu insan fikre dört mevsimini yaşatmıştır. Ama fikrin mevsimi insanın yaşadığı mevsimler gibi kısa süreli değildir. İnsan ömrüne göre fikrin mevsimi, saniyenin dakikaya nispeti gibidir. Bazen de bastı zaman dediğimiz zaman genişlemesiyle rüyada olduğu gibi huzur mevsimi insanı ve eşyayı kuşatmıştır.

İlk insan ve İlk Peygamber Hz. Adem (AS) ile Havva Anamızın dönemi; zıtların ahengiyle tam bir ideal toplum, bir ilkbahar toplumu olmuştur. Zaten ilim ve din ilk mevsimin bahar olduğunda müttefiktirler. Hem insanlığın, hem fikrin, hem de mevsimin ilkbaharı...

İnsan fıtratında değişiklik, yenilik arama temayülü vardır. Bu temayül ve arayış, temel esaslar ve prensipler muvacehesinde yorumlar, espriler orijinaliteler doğurduğu takdirde mubahtır. Hatta yerine göre idealdir. Ne yazık ki bu yenilik, başkalık arama temayülü her zaman tabii esneklik ve akış seyri göstermiyor. Giderek yenilik için yenilik gibi bir saçmalığa dönüşüyor. Bu yeniliğin standardına ve orijinaline bakılmıyor. “Seviye, kalite ne olursa olsun, yenilik mi, onu dene; başkalık mı, sen ona bak öyle ki maddi çeşninin türlü tonlarına renk veren batılı düşünce için artık ölüm bir başkalıktır. Korkuya, şüpheye rağmen ölüm! Acaba ne ki? Ve şimdi intihar modası da vardır batıda. Her türlü girift hissiyatı yaşayan batılı için bir ölmek kalmıştır denenmeyen. Tecrübe ettiklerinin hiç biri tatmine ulaştırmamıştır kendi sini ve bilakis tatminsizliğini artırmıştır. Hâlbuki tecrübe etmediği bir şey daha vardır batılının ve şimdi sıra ona gelmektedir Bu arayış onun içindir.

İnsandaki çılgınca, sınırsız ve ölçüsüz değişiklik arama meylinin bir adı da moda olmuştur. Lakin sayısız denemeleri içinde antik olanları, soylu ve klâs olanları -unutulup gidenlere rağmen- tekrar gündeme geliyor aranılanlar arasına giriyorsa, bu bir zaman tekrarlamasıdır. Zira “Geçmiş Zaman Elbiseleri” tekrar moda oluyor.

Felsefi cereyanlar da, başkalık düşüncesinin, çeşitli tezahürleridir. Temel esaslarından inhiraflar çizen şark mizacı zorla da gönülle de olsa, batılı beşeri sistemleri deneme çılgınlığına kapılmıştır. Bu temel den kopuş, kendinden kaçış, tabiatıyla boşlukta yüzmeğe, boşlukta yürümeğe dönmüştür. Çünkü kopuklukla yeniliğin mantığı da kaybedilmiştir. Elde mihenk, kıstas, kriter yoktur. Yalnız, derinden inle yen bir kalp, sızısı dinmeyen bir vicdan, belki bir de henüz bulanmamış bir hadsi vardır. Ama bunların da seslerini duyurup kendilerini kabul ettirmeleri uzun, çok

uzun ve çok pahalı fiyatı, zamanı gerektirmektedir. İnsanın ömrü buna kâfi gelmez. Ancak bir sonraki cemiyet bunu duyar. Bu sese göre vaziyet alır ve yön değiştirir. Hakikatin istikametinde tabii… Yoksa insan ve yaşadığı cemiyet, yaptığı çılgınca arayışın faturasını dünyada hayatıyla, öteki dünyada ebedi bir ceza ile ödemeğe mahkûm olur.

Tarihe “Tekerrürden ibarettir. İbret alınsaydı tekerrür etmezdi” deniliyor. Pekâlâ, ibret alınma olayı da bir çeşit tekerrür olayı olmaz mıydı? Aslında olup biten, zamanın helezonik daireler çizerken kuşbakışı bakıldığında, daha önce çizdiği bir daireden geçerken, o dairenin tekrar yaşayan ana yansımasından ibarettir.

Geçirilen saadetli asır zamanın en mutlu, en kutlu gençliği ve yazıdır. İnsanlığın da.. Ve zaman tekrar o saadet dairesinden geçecektir. O dairenin gölgesi, izdüşümü yaşadığımız zamana aksedecektir. Fikrin zinde ikliminin ilik, sıcak, tatlı ve dost ışıklarıyla yeniden aydınlanacaktır zaman...

Taha Tahsin

Hastayım. Soğuk mum ışığının yüksek ve çıplak tavana vurarak donduğu, ilaç ve kan kokusunun renksiz bir badana gibi sıvandığı duvarlar arasında hastayım. Görünmeyen bir mikroba dahi sözünü geçiremediği halde, nebülözlere ilahlık taslayan insanın önüne geçemediği ölüm hakikatiyle karşı karşıya...

Korku ve acının derinleştirdiği manalı bakışlar, ızdırabın soldurduğu, bıkkınlık ve sebatın kavgası verilen bir yüz. Şakaklar çökmüş, kollar düşük ve ümit. Fakat ümit etmek yetersiz; mutmain olma ihtiyacı..

Bazen görünmeyen âlemlere kısa bir seyahat, tekrar dönüş. Bazen şuur olarak sadece çarpan bir kalb. Bazen bütün gerçeği çıplaklığı ile idrak...

Ama acaba iş işten geçti mi? Eğer hayat bitti ise çok kısa değil mi? Şu koca alemdeki eşya ve hadiseler bu

kadarcık hayat için israf sayılmaz mı? Akıllı beynimi ve hisli kalbimi di haşaratın yemesi için mi inkişaf ettirdim. Her şeyi onunla görüp tanıdığım gözlerim neden eğrelti otlarına gübre olacak?

Fakat hayır. Bu kötü akıbet kâinatta görülen şu şefkate zıt düşüyor. Sineğin gözüne göre güneşi ayarlayan, pirenin midesinin duasına insan kanıyla cevap veren, dikeninin gıdasını ayağına getiren Şefkatli; arzın halifesinin can alıcı yakarışlarını duyacaktır. İstenip de verilmeyen hiç bir şey yoktur.

O halde istiyorum.

Kuru tohumu gömdükten sonra yeşillendiren Kudret'ten, mezara gömüldükten sonra tekrar dirilmeyi istiyorum. Her saniye vücudumda ölen sekiz milyon hücreyi anında yeniden yapan Ustadan, toprağa dağılmış zerrelerimi toplayıp, hiç ölmemek üzere tekrar yaşatmasını istiyorum: Vermek istediğini, istemek vermesiyle anlatan Muhsin'den, Asrın Sözcüsünün sözleriyle istiyorum..

"Faniyim, fani olanı istemem.

Acizim, aciz olanı istemem.

Ruhumu Rahman'a teslim eyledim,

gayr istemem.

isterim,

fakat bir yar-i baki isterim.

zerreyim,

fakat bir şems-i sermed isterim.

Hiç ender hiçim,

fakat bu mevcudatı umumen isterim." (8)

ilimler ve canlılar

ağ tabaka üzerine düşmesine hizmet eden bir aletir. Bu alet fotoğrafçılardaki karanlık oda gibi ise de ondan üstün tarafları vardır. Önce fotoğrafcılar ışığı değiştirmek için beyaz bez gerilmiş çerçeveler kullanırlar. Işığın şiddetine göre bunlardan deliği küçük veya büyük olanı seçerler. Halbuki bezli çerçeve yerine geçen renkli tabaka ortasındaki göz bebeği kendiliğinden büyüyüp küçüldüğünden bezli çerçevelere ihtiyaç göstermez. İkinci olarak fotoğraf objektifindeki mesafeyi ve resmi ayarlamaya yarayan dişli kola karşılık gözde mercek vardır. Bu merceğin ileri geri gitmesi mümkün olmadığı halde şekil değiştirebilir. Bakılan şey ne kadar uzak olursa, merceği kuşatan kaslar o kadar kasılıp yaklaştırma kuvvetini arttırırlar. Bu şekilde uzak ve yakın her mesafeye uymak özelliğine sahiptir. Gözün kendi ifa edeceği görme mesafesi böyle mükemmel olduğu gibi ona bağlı şeyler de mükemmeldir. Kaşlar alından akan terin göze inmesine mani olduğu gibi, ışık şiddetli geldiği zaman çatılıp bu şiddeti hafifletecek bir şekil alır. Göz kapakları arasıra kapandıkça gözü bir an için ışıktan koruyarak dinlendirir. Hem de hususi surette yapılmış bezlerden gelen gözyaşları onu nemlendirir. Kirpikler, havadaki toz ve sair maddelerin göze girmesine mani olurlar. Hatta gözlerin bulunduğu yer bile uygun şekilde seçilmiştir. Çünkü gözler yüksekte olduğundan geniş bir görüş sahasına bakarlar. İnsan bir noktada durup düşünüyor, bu harika yapılar nasıl kendi kendine olur?
Dr. Polat Has

Sızıntı

Yolcu

Herkes bu misafirhaneye uğrar
ve bir iz bırakır gider.
Bu izler arasında öyleleri var ki,
onları zaman ve asırlar aşındıramaz.
Öyle izler de vardır ki,
yürüyenle birlikte kaybolur,
en küçük belirti dahi kalmaz.

İz vardır ki,
arkadan gelen, yol der,
şehrah der, tutar gider.
İz vardır ki,
patikadan, dağ yolundan da beter.
İz vardır ki ona yüzler sürülür,
göz yaşı dökülür.
İz vardır ki, ona da,
onu bırakana da lânet okunur.
Yolcu!
Arkanda,
nasıl bir iz bırakacağını kararlaştırdın?...